

Ú T J E L Z Ó K

~ köszönő beszéd ~

Tisztelt Méltóságok!

Hölgyeim és Uraim!

Gondolatban azoknak a körében készültem ezekre a köszönő szavakra, és állok itt most is, akik a gyógyító nevelés megismerése és gyakorlása során a tanítómestereim, a munkatársaim és a tanítványaim voltak. A hatalmas társaság tablóképéről most csak néhány, különösen nagy hatású tudóst emelek ki, akiknek közvetve vagy közvetlenül a tanítványa vagy munkatársa lehettem. Nekik mondok ma először köszönetet. Kiválasztásukban egyetlen szempont vezetett: az a különleges mondanivaló és életesszencia, amivel gyógypedagógus-identitásom kialakulására hatottak. Mindegyikük ezen az egyetemen szerzett diplomát; időrendben: a Budapesti Tudományegyetemen, majd a Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetemen, illetve az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Kiválóságukat az élet bizonyította.

Gyógypedagógus hallgatóként részt vehettem abban a kutatásban, amelyben *Ranschburg Pál* (1870-1945) orvos, elme- és ideggyógyász, egyetemi tanár, a magyarországi kísérleti pszichológia kezdeményezője, fogyatékos gyermekeken végzett memória-vizsgálatainak megismétlése történt, a homogén gátlás törvényének felfedezésekor alkalmazott szópármódszerrel. A gyermekkori olvasás-írás és számolási zavarok kutatásáról publikált írásai vezettek engem a diszkalkulia jelenség mai tanulmányozásához. A gyakorlati és a kutatómunka egységét képviselte, amikor a gyenge tehetségű gyermekek első budapesti iskolájában létrehozta a Gyógypedagógiai Pszichológiai Magyar Királyi Laboratóriumot, melynek utódintézménye ma is működik az Egyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán.

Idézem: „A gyermekkorban fellépő fogyatkozások, rendellenességek kóroktani és lélektani tárgyalása, és e fogyatkozások megszüntetésére vagy kiegyenlítésére való törekvés, az utolsó évtizedben önálló tudományággá nőtte ki magát.” (Ranschburg Pál).

Ebben a laboratóriumban dolgozott pályafutása kezdetén a sors-elemző kutatásairól és vizsgáló teszt-eljárásának kidolgozásáról ismertté vált *Szondi Lipót* (1893-1986) ideg- és elmeorvos, a 2. világháború után a Zürichi Egyetem professzora, a Sorbonne és a Bécsi Egyetem díszdoktora. „A fogyatékos elme” (1925) című munkája hatással volt arra a választásomra, amely a gyógypedagógián belül kijelölte az értelmi fogyatékoság, az intellektuális képességzavar területét. Számos élethelyzetben emlékeztem következő gondolatára:

Idézem: „Csak az, aki maga választ, rendelkezik saját, személyes sorssal.” (Szondi Lipót).

Ugyancsak a Ranschburg Laboratóriumból indult *Kozmutza Flóra* (1905-1995) munkássága. Miután a Pázmány Péter Tudományegyetemen filozófiából doktorált, beiratkozott a

Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolára, ahol újabb diplomát szerzett, és élete végéig ezt az ügyet szolgálta. Az 1930-as években nagy hatású szociográfiai és pszichológiai vizsgálatot végzett nyomorúságos körülmények között élő falusi iskolás gyermekeken. Eredményeit *Illyés Gyulával* együtt publikálta a „Lélek és kenyér” c. műben (1939). – *Ortutay Gyula* recenziójából idézem (Nyugat, 1940/2.): „Kísérletük legalább annyira vakmerő költői kaland, mint tudományos lélektani vizsgálódás. [...] Mi a kérdés? A lélek és a szellem [...] hogyan függ össze a társadalmi és gazdasági helyzettel, hogyan fejezheti ki magát sorsa ellenére, annak korlátai között?” Lényegében erre a kérdésre (is) válaszolt harminc évvel később, további kutatómunkái alapján *Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra*, amikor szerzőtársaival együtt (akik valamennyien a tanáraink voltak) a gyógypedagógiai pszichológia közel ötszáz oldalas, nemzetközi ismertségű alpművét megalkotta (1968).

Idézem: „Valami újra vállalkozni mindig kockázatos feladat. Számolni kell az értetlenséggel, az ismeretlennel szembeni idegenkedéssel, a megszokotthoz ragaszkodók közönyével. [...] Voltak olyanok, akik merték vállalni ezt a kockázatot, mert hittek abban, hogy az új, amelyre vállalkoznak, hasznos és jó, előre viszi az ügyet.” (Illyés Gyuláné).

Tudományos kutatómunkám témavezetője *Illyés Sándor* (1934-2001) egyetemi tanár volt, a pszichológia tudomány akadémiai doktora, a giesseni Justus Liebig Egyetem díszdoktora. Az általa vezetett kutató laboratóriumban szerzett tapasztalatok, szigorú elvárásai, alaposan megtervezett empirikus kutatásai és az összefüggések pontos értelmezései szolgáltak mintául saját eredményeim eléréséhez.

Idézem: „A gyógypedagógia tudományában az analitikus tudomány felé nyitott „racionális” és az életre, az antropológiai dimenziókra érzékeny „megértő” gondolkodásmód többnyire erősen összefonódik. A racionális gondolkodás az „igazság” kritériumát keresi, a megértő gondolkodás számára az „érték” és a „jelentés” megragadása a fontos.” (Illyés Sándor).

A jelennek éppúgy köszönettel tartozom, mint a múltnak.

Megköszönöm a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Dékánjának és Tanácsának, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Rektorának és a Szenátusnak, hogy megtiszteltek a *Doctor et Professor honoris causa* cím adományozásával.

Köszönöm Mindannyiuk megtisztelő figyelmét!

Budapest, 2017. május 12.

Mesterházi Zsuzsa